

Suomâst

KIRJERÁÁJU

lii mávsuttes vuáđupalvâlus juáházân

Suomâ ana škovlim áárvust

Virgáliih kielah láá suomâkielâ já ruotâkielâ, sâmmilij päikkikuávu kieldâin palvâluâid kalga faallâđ meid sâmikielân.

Suomâst láá 5,5 miljojn ässee.

Paijeel 100 000 ässee kaavpugeh láá oovce.

Suomâst láá kieldah 311.

Ucemus kieldâst Luhankast láá 734 ässee.

Koskâmiäráávt ubâ staatâst ääsih 18 persovnid / km².

Uáivikaavpugkuávlust láá 1,15 miljojn ässee.

Puohháid ohtsâš, mávsuttes vuáđuškovlâ, meid jotkâuápuh ollâopâttuv rái láá iänáážin mávsuttemeh.

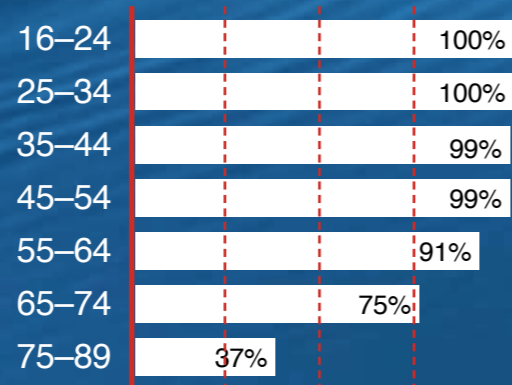
Paijeel 15-ihásiijn 71 % lii čodâldittám totkos vuáđutääsi maŋa.

Suomâst almoliih palvâlusah fálojeh viđdâht digitallâžžân.

Digitáiduttes ulmuid uárnejuvoo toorjâ, kirjeráájuh láá fáarust išseedmin.

Ollâopâttâhčälimeh uárnejuvvojii Suomâst digitallávt ive 2019.

Syemmilij internet kevttim ahejuávhui miel

Käldeeh: Tilastokeskus já Kuntaliitto

Kirjerááju lii puohháid áávus já mávsuttem

Äššigâs

Eelij kirjeráájust 9 kerd

Ulmuh ellii kirjeráájust ohtsis 50 miljojn kerd.

Kirjeráájui ornim tábáhtussáid já škovliimáid uásálistii 1,4 miljojn persovnid.

luoihâttij 15,4 kerd

1,9 miljojn äššigâssâd luoihâttii almolii kirjeráájust ive 2018.

Kirjerájukoortâ puáhtá skappuđ jis áásá Suomâst.

Puoh kirjeráájuin láá fáallun e-kirjeh já stuárráamus uásist meid loostah, muusik já jieškote-uvlágán kuursah viermist päihist kevttimnáál.

Kirjerááju lii puohháid ávus saje.

282
váldukirjerááijud

437
uálgikirjerááijud

135
kirjerájuautod

Almoliih kirjeráájuh
854

58 € /

Almoliij kirjeráájui tooimân kiávtojii 58 eurod/äsee.

Kirjeráájuiin västideh kieldah, staatâ uásálist ruttâdmân.

Máttááttâs- já kulttuurministeriö västid aalmuglii kirjerájupolitikist já stivree kirjerájutooimâ ornim kieldâin.

Käldeeh: Máttááttâs- já kulttuurministeriö statistik 2018

Kirjerááju lii laavâst siäđudum mávsuttes vuáđupalvâlus

Suomâst almoliih kirjeráájust láá kieldâi ovdâsvástádâsâst. Äššigâssáid palvâlus lii mávsuttem. Tot ruttâduvvo staatâ já kieldâi budjetist.

Vuossâmuš kirjerájulaahâ siäđudui ive 1928 já uddâsumos šoodâi vuáimán ive 2017.

§ Kirjerájulaavâ ulmen lii ovdediđ:

- 1) aalmugvievâ oovtâviärdâsijd máhđulâšvuodâid čuovviittâsân já kulttuurân;
- 2) tiäđu finnim já kevttim älkkeebeht;
- 3) luuhâmkulttuur já maangâpiälâsii luuhâmtááid;
- 4) máhđulâšvuodâid eellimavalii oppâmân já máátu oovdedmân;
- 5) aktivlii aalmugjeessânvuodâ, demokratia já sänirijjâvuodâ.

Uulmij olášutmist vuolgâsaijeen láá siärvádâhlâšvuotâ, maangâárvusâšvuotâ já kulttuurlâš maangâpiälâsâšvuotâ.

Aalmuglii kirjerááju tooimân kulá Suomâst meid aktivlâš luuhâmtááid ovdedem puoh aheluokain. Aalmugjesânij digítááiduh tuárjoh maangâ náál já kirjerááju saje lii kevttimnáál kulttuurtábáhtussáid, čokkânmán, pargoi porgâmân já oppâmân.

Ollâškovlâkirjeráájuh, Aalmuglâškirjerááju, Ovdâskode kirjerááju

Eres kieldâi kirjeráájuh, eromâškirjeráájuh

Kirjeráájui paijeelkieldâliih ohtsiih čuágálduvah já palvâlusah

Jieijâs kieldâ eres kirjeráájuh

Aldakirjerááju

Kirjerájukoortâ finnee Suomâst mon peri almolii kirjeráájun já aldakirjerááju tuáimá viežžâmsaijeen ubâ kirjerájuviärmáduv amnâstuv várás. Suomâst masa puoh amnâstuvah láá luoihâtemnáál pááikán. Meid Ovdâskode kirjerááju, Aalmuglâš kirjerááju já ollâškovlâkirjeráájuh láá puohháid ávuseh.

Almolii kirjerááju peht finnee meid äššigâsvoodâ Celia-kirjeráájun, mii fáálá luuhâmiástulij várás jienâkiirjij, maid puántá kuldâliđ viermist.

Väldikodálávt tuáimee Maangâkielâlii kirjerááju, Ruošâkielâlii kirjerááju já Sämikielâlii kirjerááju amnâstâh lii tiilâmnáál jieijâs aldakirjeráájun. Fáállun láá kirjeh masa čyede kielân.

Almoli kirjerááju pargoh

§ Kirjerááju kalga faallâđ piäsu amnâstuvváid, tiätun já kulttuursiskáldássáid.

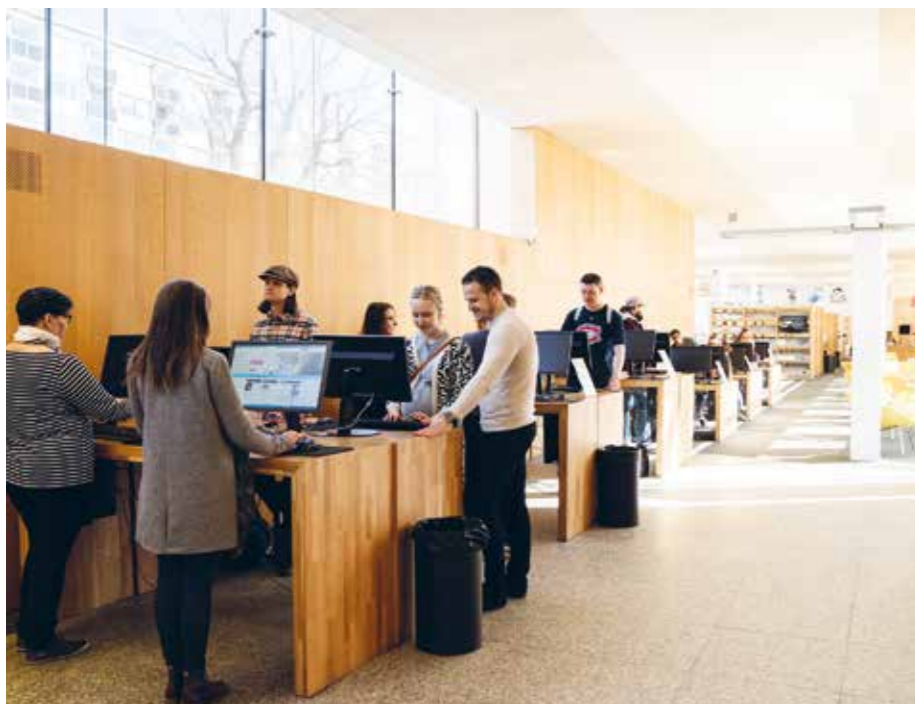
§ Kirjerááju kalga paijeentoollâđ maangâpiälásii já udâsmuvvee čuágálduv.

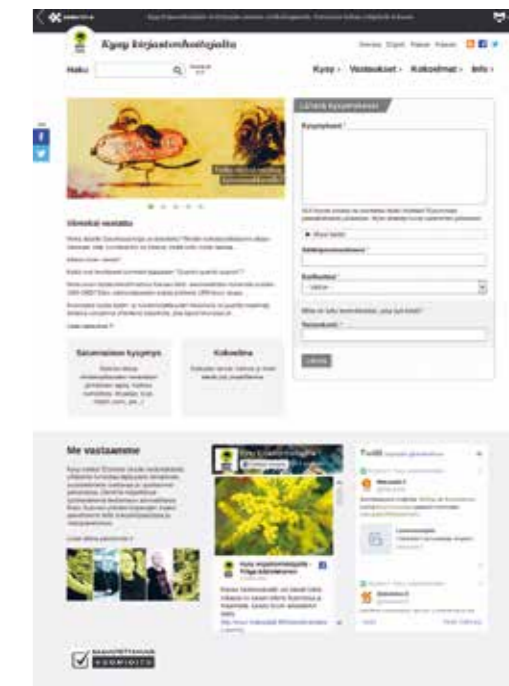
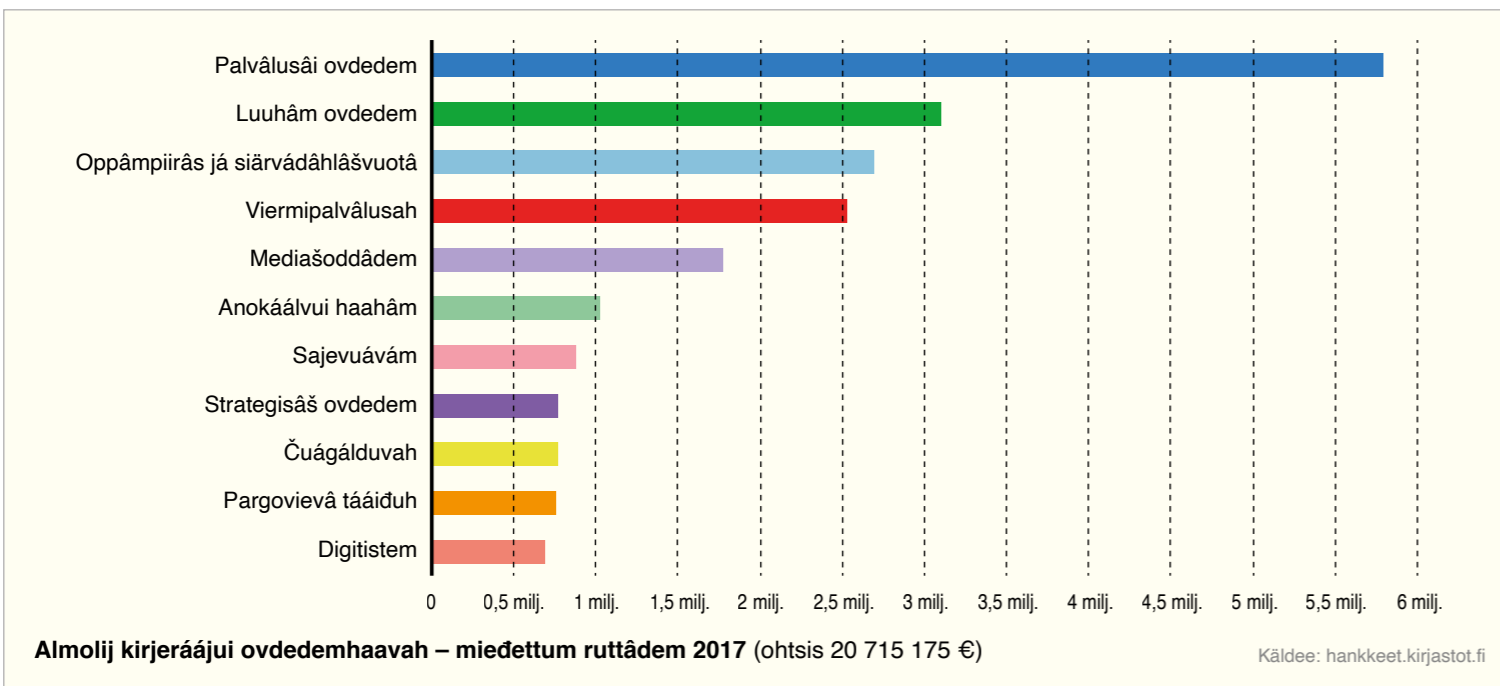
§ Kirjerááju toimâ oovded luuhâm já kirjálâšvuodâ.

§ Kirjerááju kalga faallâđ tiätupalvâlusáid, stivrim já torjuu tiäđu ucâmân já kevttimân já maangâpiälásii luuhâmtááidun.

§ Kirjerááju kalga faallâđ soojid oppâm, puđâldem, pargoi porgâm já aalmugeessân toimâm várás.

§ Kirjerááju kalga ovdediđ ohtsâškodálii kulttuurlii vuárusavâstállâm.

Syemmiliih kirjeráájuh ovededuvvojuh kirjerááju ohtsâšpargin

Almoliih kirjeráájuh kalgeh faallâđ jyei kuávlust staatâst ässeid oovtâviärdásijđ palvólusáid. Kirjerájutoimâ ovedem várás laavâst lii siähdudum toimâ vâldikodálii já kuávlulii oovdedmist. Vâldikodálii ovedempargo tipšoo kirjerááju västid ohtsij viermipalvólusái oovdedmist já paijeentolâmist sehe viestâdmist já kirjeráájui ohtsâštoimâ oovdedmist.

Kuávlulii ovedempargo tipšoo oovce kirjeráájuid västideh jieijâs kuávlust kirjeráájui pargovievâ tááidui oovdedmist já ohtsâštoimâst.

Vâldikodálâš já kuávlulâš ovedem ruttâduvoo máttááttâs- já kulttuurministeriö budjetist. Kirjeráájuh pyehtih uuccâđ hahâruudâ ovedem, projektij já uđđâ palvólusái keččâlem várás. Tâi hahâruđâi miedettem já kevttim stivrejuh kuávluhaldâttuv kirjerájuvirgeomâhááh, kiáh škuávelejuh kirjerááju pargeid meid juridik já haldâttuv aášijn.

Ovedempargo lii moonnâm ivij jottáam eromâšávt luuhâm ovedem, oppâmpirrásij já viermipalvólusái sehe mediašoddâdem kuávlun. Ive 2020 aalgâ rääjijst Seinäjoki kaavpugkirjeráájust lii vâldikodálâš eromâšpargo párnái já nuorâi luuhâm já luuhâmtááidui oovdedmist.

Almolij kirjeráájui iävtutátulâš ohtsâštoimâ

Masa puoh almoliih kirjeráájuh tuáimih maangâ kieldâ ohtsâšpargoviärmâduvâst, já ton keežild äššigâsah pyehtih kevttiđ ovtáin kirjerájukortáin maangâ kieldâ palvólusáid. Tâin kirjerájučookijn láá ohtsij viermisijđoh, kirjerájuornijduvah já väridemjonoh.

Almoliih kirjeráájuh hâhjih vuoigâdovuodâid e-amnâstuvváid ohtsij uástimorganisaatio, Almolij kirjeráájui konsortio peht. Konsortio ráđádâl sopâmušáid, mooid kieldâ puáhtá lohtâsiđ. Uási amnâstuvvâin hahhojuh njuolgist palvólusfállest.

Uási kieldâin ovedeh já paijeentuáliih oovtâst ávus kâldeekoodi kirjerájuornijduv Koha.

Maangah kirjeráájui ovedemhaavah šaddeh maangâ kieldâ ohtsâšpargon, tondiet ko iävtutátuliih kirjeráájui čuákih, kirjerájučuákih (kirjastokimpat), tuáimih tego kuávlukirjeráájun, main láá čuágáldâhohtsâšpargo lasseen ohtsij toimâmvyevih. Kirjeráájuh láá jieijâs kuávlui aktivliih tuáimeeh. Ohtsâšpargo ovtâstusâiguin, irättâsâiguin já kieldâi eres tuáimeiguin lii iäljár.

Kirjeráájuh uásalisteh meid aalmuglijđ kampanjaid já teemaohhoid. Luuhâm ovedem, aalmuglij digitááidui tuárjum, puohahasij mediašoddâdem já jieškoteuvlágán kulttuurân lohtâšuvvee vâldikodáliih tábâhtusah oleh äššigâsâi kuuvl meid kirjeráájui puotâ.

Almolij kirjeráájui ráädi

Almolij kirjeráájui ráädi lii kirjeráájui ohtsâš toimâorgan, mii ráhtá avžuuttásáid, peleváldimijd, ohtsijd toimâmvuovijd já väljee almolij kirjeráájui ovdâsteijeid jieškote-uv váldikodálijd

pargojuávhoid. Ráädi váldá meid kirjeráájui peeleeest pele jieškote-uvlágán haldáttuv havváid, njuolgádussáid tái vuáváámáid. Ráädi ovdâsteijeeh väljejuvvojeh jyehi kuávlust kirjerájupargei kooská.

Kirjerájuseervih

Suomâ kirjerájuseervi lii aalmugeessân-ornijdâh, mii parga almolij kirjeráájui toimâmmáhdulášvuodâi pyeredem pyerrin. Ton jesâneh láá ienááš ovtâskâs ulmuuh, kirjeráájui áámmátliih já meid kirjeráájui usteveh.

Finlands svenska biblioteksforening lii ovtâstus, mii tuáimá Suomâ ruotâkielâlij

kirjerájuáámmátlij já ruotâkielâlii kirjerájutoimâ ovdedem pyerrin. Toimâmvyevih láá projekteh, škovlim já tutkâm sehe tábâhtusah já tiedettem.

Kirjerájuseervih já toi jesâneh tuáimih aktivlávt syergi aalmugijkoskâsijn ornijduumijn, IFLAst já EBLIDAst.

Kirjerájusektorij koskâsâš aalmuglâš ohtsâšpargo

Syemmiliih kirjeráájuh pargeh čovgâdávtt ohtsâšpargo aalmuglii, ohtsii infrastruktur ovdedmist. Sánádâh- já ontologiapargo, luváttállâm já standardeh ráđádálloje ovtâst.

Aalmuglâškirjeráájui paijeentoollâm Finna.fi-palvâlus ovtâstít kirjeráájui museoi já arkkáduvâi tiätuvuáduid oovttá uuccâmvuáhádâhân, mon peht puáhtá kavnáđ, metatiáđui lasseen, meid viermist kevtim várás tohhejeijee amnâstuváid äššikiirijn elleekuuvijd já čuovâkuuvijn

kirjiid. Maanğah almoliih kirjeráájuh kevtim Finna-kevtimvuáháduv jieijâš äššigâssáid heiviittum viermikirjeráájun.

Kirjeráájui, arkkáduvâi já museoi ohtsâšpargo lii váldikodálii tääsist čovgâs. Ohtsiih čuávduseh kuhesáigásii siäliludmist, tiätuarkkitehtuurist já vuáhádâhoovdedmist láá toohâm máhdulâžžân muštosektor toimâm ovtâst, mii lii aalmugijkoskâsávtt-uv härvinâs.

Opetus- ja kulttuuriministeriö

kirjastot.fi
minedu.fi/kirjastot